

Με λίγες γνώσεις και πολύ θάρρος

Φεστιβάλ κινηματογράφου: τὰ πρώτα ἀβέβαια βήματα

Τότε που η ελληνική ταινία έφτασε σε επίπεδο βραβείων

Εχοντας πίσω του ζωή μεγαλύτερη από ένα τέταρτο του αιώνα (την Δευτέρα αρχίζει η 28η διοργάνωσή του) τὸ φεστιβάλ κινηματογράφου τῆς Θεσσαλονίκης, παρά τις κατά καιρούς αντιεξοχότητες και τις καλοστημένες τρικλοποδιές, έχει καθιερωθεί σάν ένας από τους βασικότερους πολιτιστικούς θεσμούς τῆς χώρας.

Διοργανωτής του ήταν και είναι η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης, που σὰ χρόνια έκεινα τῶν ὄχι ἀπλόχερων ἐπιχορηγήσεων, διαδραμάτιζε τὸν ρόλο ἑνὸς ζωντανοῦ φορέα καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων. Καί ήταν φυσικὸ ἀφού, μὲ τὸν προσέλευση τῶσων ξένων προσωπικοτήτων στήν ἐκθεση, γινόνταν αἰσθητὸ ὅτι χρειάζονταν κόποιες πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων, γιὰ τὸ γόητρο τῆς πόλης πού, δυστυχῶς, τότε δὲν διέθετε οὔτε συμφωνική ὀρχήστρα, οὔτε κρατικὸ θέατρο, οὔτε ὅπερα, ὅπως εἰ περισσότερες πόλεις ὅπου διοργανώνονταν διεθνεῖς ἐκθέσεις.

Πρὶν ἀπὸ τὴν καθιέρωση τοῦ κινηματογραφικοῦ φεστιβάλ, ἡ ΔΕΘ συνήθιζε νὰ μετακαλεῖ γιναστὰ θεατρικὸ συγκροτήματα τῆς Ἀθήνας (ὅπως τὸ θέατρο τέχνης τοῦ Κάρλου Κούν) ἢ ἡμιόδες χοροδράματα (ὅπως τῆς Ραλλούς Μάνου) ἢ καί ξένες συμφωνικῆς ὀρχήστρες, πού δημιουργοῦσαν κάποιο καλλιτεχνικὸ ἐνδιαφέρον στήν συμπρωτεύουσα καί, παρ' ἅλληλα, ἔσωζαν τὰ προσχήματα ὀφεινῶν τῶν ξένων.

Στὴν κάλυψη τῆς ἴδιας ἀνάγκης θασίζονταν καί ἡ ἀπὸ μέρους τῆς ΔΕΘ ἐπιδίωξη συνεργασίας μὲ τὴν μακεδονικὴ καλλιτεχνικὴ ἔταιρία «Τέχνη», στὶς ὀρχές τοῦ 1960, πού ἐκδηλώθηκε μὲ ἕνο ἔγγραφο τῆς πρώτης πρὸς τὴ δεύτερη, γιὰ ὑπόδειξη καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων μιάς μονιμότερης μορφῆς. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς πίσω ἀπ' ὅλη ἐκείνη τὴν προσπάθεια θρυσκόταν ὁ Δομιανὸς Γαλαζοῦδης, ὑποδιευθυντῆς τῆς ΔΕΘ ἀλλὰ καί ἀντιπρόεδρος τῆς «Τέχνης». Ἡ μακεδονικὴ καλλιτεχνικὴ ἔταιρία δὲν πρότεινε μόνο τὸν κινηματογραφικὸ φεστιβάλ (ἴδρα τοῦ Παύλου Ζάννα πού ἐπίσης μετέλχε στὸ συμβούλιό της) ἀλλὰ καί μιά σειρά ἀπὸ ἄλλες ἐκδηλώσεις. Τὰ φεστιβάλ προτιμήθηκε, νομίζω, ὡς τὸ πῶ ἐντυπωσιακὸ στοιχείο τῶν προτάσεων.

Λογὴ μὲ πολλές δυσκολίες

Στὴν Ελλάδα ὅλα γίνονται στὸ «ἄψε - σῆψε», μὲ ὅλα

τὰ δυσάρεστα ἐπακόλουθα. Εἶται καί ἡ ΔΕΘ, μὲ πολλή... αὐτοπεποίθηση, ἀποφάσισε νὰ ὀργανώσει στὰ 1960 τὴν πρώτη ἐβδομάδα ἑλληνικὸν κινηματογράφου, δηλαδὴ τὸ φθινόπωρο τῆς ἴδιας χρονιάς. Εἶχε μπροστὰ τῆς κάπου πέντε μῆνες προεστιαία, ἀλλὰ δὲν διέθετε οὔτε ἐιδικούς ὑπαλλήλους, οὔτε τὴν ἀπαραίτητη ὑποδομὴ. Καί τὸ χειρότερο ἦταν πῶς δὲν ἤξερε ὅτι δὲν ὑπάρχον οὔτε οἱ κατάλληλες (γιὰ ἕνα ἀπλῶς ἀξιοπρεπὲς φεστιβάλ) ταινίες, στὸν ἐντελῶς ἀπαραίτητο ὀρθὸ γιὰ νὰ γεμίσει μιά ἐβδομάδα.

Ποῖ ἦταν τὸ πρόσωπο τοῦ ἑλληνικὸν κινηματογράφου στὰ 1960, στὴν πλειοψηφία τους, αἱ ταινίες πού γυρίζονταν ἦταν μελὸ ἢ λαϊκῆς κωμωδίας ἢ κάποια δράματα μὲ χτυπητὰ χαρακτηριστικά. Υἰρχε ἕνας μικρὸς ἀριθμὸς οἰκονομητῶν, ὁ Κουνδουρος, ὁ Κακογιάννης, ὁ Ζερβός, ὁ Γρηγορίου πού γυρίζον ταινίες μὲ περισσότερες φιλοδοξίες καί πού κέρδιζαν βραβεῖα σὲ ξένα κινηματογραφικὰ φεστιβάλ. Ὡστόσο ἡ παραγωγή αὐτῶν τῶν δευτέρων ἦτον μὰ ταινία τοῦ καθενὸς σὲ δύο ἢ τρία χρόνια.

Επομένως, τὸ πρώτο καί μεγάλον πρόβλημα τοῦ φεστιβάλ κινηματογράφου τῆς Θεσσαλονίκης ἦτον ὅτι δὲν θὰ εἶχε τῆς ταινίες γιὰ νὰ κάνει εὐπρεπῆς προβολές, σὲ ὀρθὸ πού θὰ κάλυπταν τὴν ἐβδομάδα. Καί αὐτὸ διαπιστώθηκε τὸν ἰούλιον καί τὸν Αὐγούστο, πού στάθηκε ὁ ὑποειρόνυμος στήν Ἀθήνα γιὰ νὰ ἐλθε σὲ ἐπαφὴ μὲ τούς παραγωγούς καί νὰ ἐξασφαλίσει συμμετοχὴ ταινιῶν τους. Μετὰ ἀπὸ πλήθος δυσκολίες καί πολλοὺς ἐλιγμούς, ἐξασφαλίτηκε ἡ συμμετοχὴ τεσσάρων ταινιῶν μεγάλου μήκους («Μιά τὸ κλέφτη» τοῦ Ιωαννινοπούλου, «Τὸ πατόμ» τοῦ Κουνδουρου», «Ἐγκλημα στὰ παρασκήνια» τοῦ Κατσαριδῆ καί «Ματαλάνη» τοῦ Δημιουλοῦ) καί μερικὰ ντοκιμαντῶρ ἀπὸ τὰ ὅποια ἐξεχώρισε ὁ «Μακεδονικὸς γάμος» τοῦ Κανελλοπούλου.

Θὰ μπορούσαν, βέβαια, νὰ προβληθῶν καί ἄλλες ταινίες πού εἶχαν προταθεῖ. Ὡστόσο, προτιμήθηκε νὰ περιοριστῆ τὸ φεστιβάλ σὲ ταινίες εὐπρεπῆς μέχρι ἀξιόλογες. Γιὰ πλουτισμὸ τῆς ὄλης ἐκδηλώσεως ἐπινοήθη μὲ ἀναδρομικὴ προβολὴ αἰῶν ταινιῶν τῆς

Γεωργιάδης. Βασικὸ ρόλο στήν ἐπιτυχία τοῦ πρώτου ἐπέιου φεστιβάλ ἐπαῖον ἡ συγκινητικὴ ὑποστήριξη τοῦ κοινού τῆς Θεσσαλονίκης, πού ἐνώθε ὅτι ἡ πόλη του γινόταν ἕνα κέντρο - γιὰ πρώτη φορὰ στὸν καλλιτεχνικὸ τομέα - μιάς ἐκδηλώσεως πού ἀνάθε στις Κάννες ἢ στὴ Βενετία, ἡ προσέλευση δημοφιλῶν ἀστεριῶν (μὲ κορυφαίους τὴν Βουλγιοκλάκη καί τὸν Παπαμαχῆλ πού παρ' ὀλίγο

Ἡ Κίριακη Παπαδοπούλου στὴν «Ἀναγέννηση» πού Τζαβέλα, στὸ ἑλληνικὸν καί κινηματογραφικὸ φεστιβάλ (1961). Βραβεῖο ἠθοποιίας καί καλὸ μέλλον.

πενταετίας 1955-1960, δημιουργίες τῶν Κακογιάννη, Τζαβέλα, Κουνδουρου, Ζερβού, Γρηγορίου, Σακελάρου καί ἄλλων.

Τὸ φεστιβάλ πραγματοποιήθηκε χωρὶς κανονισμὸ, μὲ ἐλάχιστους ὑπαλλήλους, μὲ μιά καλὴ κριτικὴ ἐπιτροπὴ καί πολλὴ δημοσιότητα καί θερμῆς δημόσιας σχέσεως πού τῆς ἐπέτυχε ὁ τότε πρῶτος κ. Γιῶργος

νὰ ἐξουθενωθῶν ἀπὸ τὸ πλήθος τῶν θαυμαστῶν τους) καί ἀιόμη ἡ ἔλλειψη, τουλάχιστον ἐκείνη τὴν πρώτη χρονιά τῶν ἐριδῶν καί μικροπρεπειῶν.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ κινηματογράφου οἰσθάνονταν γιὰ πρώτη φορὰ νὰ δέχονται τέτοιες ἐκδηλώσεις ἀγάμης, νὰ θρασεύονται, νὰ προβάλλονται. Ὁ ἑλληνικὸς κινηματογράφος περνούσε ἀπὸ τὸ στάδιο τῆς ἀνυποληψίας στὸ ἐπιπέ-

δο τῶν ἐπιβραβεύσεων. Καί αὐτὸ συγκίνησε ἡ κολλέκε ἀκόμη καί τούς πῶ δύσκολους. Στὸ κάτω τῆς γραφῆς τὰ θρασεῖα τοῦς τὰ ἔδιναν προσωπικότητες σάν τὸν συγγραφέα Στρατῆ Μυριβήλη, τὴν Κατίνα Πρινοῦ, τὸν ζωγράφον Μόραλη, τὸν κριτικὸν Πλωρίτη.

Ἐνα καλὸ ἄμμα τὸν δεύτερο χρόνο

Τὸ θετικὸ γιὰ τὴν συνέχισις τοῦ φεστιβάλ κινηματογράφου ἦταν πῶς ἡ καλὴ ἀρχὴ τοῦ ἀξιοποιήθηκε μὲ τὸ ὅτι μελετήθηκαν καλὰ οἱ ἔλλειψεις καί ἔγινε προσπάθεια νὰ καλυφθῶν στὰ περισσότερα σημεῖα καί, ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶ, ἔγινε σωστὴ ἐκμετάλλευση τῶν θετικῶν.

Καί πῶ ἔγκοιρα καθαρῆς ἐκθετικῆς κανονισμοῦ τὸ φεστιβάλ, βασισμένο στὸς ἀντίστοιχους τῶν Καννῶν καί τοῦ Βερολίνου, ἀλλὰ προσαρμοσμένο στὰ ἑλληνικὰ δεδομένα. Εξἄλλου, ἡ διερεύνηση τῆς παραγωγῆς εἰδείε πῶς τῆς δεύτερη χρονιά θὰ ὑπάρχον περισσότερες ταινίες (τελικὰ ἦρθαν ἐπτά - ἄνεμῶς τους ἢ «Ερόικα» τοῦ Κοκογιάννη καί ἡ «Ἀντιγάνη» τοῦ Τζαβέλα).

Καί ἔγινε ἀκόμη ἕνα θετικὸ θῆμα, μὲ δύο στόχους. Δημιουργήθηκε τμήμα ξένων ταινιῶν, στὸ ὅποιο ἀρχικὸ μπορούσαν νὰ μετέχον ταινίες ἀπὸ τῆς χώρας πού μετέχον στὴν ΔΕΘ. Εἶται ἐξασφαλιζόταν ἡ προβολὴ μερικῶν ἄξιων ταινιῶν καί συγχρόνως δημιουργοῦσαν ἐνδιαφέρον τῶν ξένων γιὰ τὸ φεστιβάλ αὐτὸ, πού αὐτῶματα περνούσε, ἔστω καί περιορισμένα, στὸ ἔνα μῆσα μαζικῆς ἐπιμύνησης.

Νὰ πῶμε ἀπὸ τὸν δεύτερο αὐτὸ χρόνο ἐκτίμησαν καί οἱ δυσάρεστες ἐκδηλώσεις, ὁ γεννητισμὸς, οἱ πεπὸν-νόφουδες, οἱ ἐριωνεῖες κάποιων δημοσιογράφων; Ἦταν μοιραῖο καί ἀνασφαιετο νὰ γίνε καί μάλιστα νὰ ἐπιταθεῖ στὰ ἐπόμενα χρόνια. Ἀλλὰ τὸ σημαντικό εἶναι ὅτι τὸν κινηματογραφικὸ φεστιβάλ τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε πῶ καθιερωθεῖ, ἀντίθετα καί κατοικοτοῦσε φημ καί κύρος, ἔτσι πού κάθε ἀξίος δημιουργὸς τῆς ἐκθέσεως τέχνης νὰ θέλει νὰ περῶσει ἡ ταινία του στὴ μοναδικὴ οὐτὴ πρώτη χρονιά τῶν Θεσσαλονίκης, νὰ διακριθεῖ, νὰ καθιερωθεῖ. Καί δὲν ὑπάρχει τίποτε δεξιόλογο στὸν ἑλληνικὸν κινηματογράφου τῆς τελευταίας τριακοετατίας πού δὲν περῶσε ἀπὸ τὸ φεστιβάλ τῆς Θεσσαλονίκης. Αὐτὸ καί μόνο ἄρκει γιὰ νὰ δείξει τὴν ἀξία του.